

Intresseorganisationernas roll i standardiseringen

Intervjuer 2008-2009

Innehåll

0. Om intervjuerna.....	3
1. Nuläget: Intresseorganisationernas deltagande i standardiseringen.....	4
2. Historia: Intresseorganisationernas deltagande i standardiseringen.....	4
3. Värden med att delta i standardiseringen.....	5
4. Trend: ökar eller minskar intresseorganisationernas engagemang.....	6
5. Intresseorganisationernas standardiseringsarbete 2009.....	7
6. Intresseorganisationernas krav för ett ökat engagemang.....	8
7. Intresseorganisationernas syn på SSR Konsumentråd.....	9
8. Syn på standardiseringsnätverk i regeringskansliet.....	10
9. Intresseorganisationerna och regeringens skrivelse om standardiseringen....	11
10. Intresseorganisationerna om kostnader för standarder.....	12
11. Intresseorganisationerna om standarder på svenska.....	13
12. Intresseorganisationernas syn på myndigheternas roll.....	13
13. Övriga kommentarer från intresseorganisationerna.....	14
14. Sammanfattande kommentar.....	15

Om intervjuerna

I regeringsskrivelsen om standardisering (2007/08:140) och i näringsutskottets betänkande om denna (2008/09:NU 6) betonas vikten av att olika intressen balanseras i standardiseringsarbetet. Samtidigt konstateras att generellt är användarnas intressen starkt underrepresenterade. Mot bakgrund av detta uppdrog SSR:S Fullmäktige åt SSR Konsumentråd att formulera en strategi för främjande av användarinflytandet i standardiseringen.

Med användare avses i detta sammanhang t.ex. löntagare, konsumenter, miljöengagerade, funktionshindrade m.fl. kategorier, vars medlemmar är de som i sista hand köper, använder eller eljest utsätts för de material, produkter, system eller tjänster som är föremål för standardiseringen.

Som ett led i strategiarbetet har SSR Konsumentråd låtit intervju ett antal ideella intresseorganisationer, utifrån deras relevans för olika användarintressen.

Syftet med intervjuerna var bland annat:

- Att kartlägga hur ideella organisationer arbetar med standardiseringsfrågor i dag.
- Att identifiera vilka problem och hinder som organisationerna upplever stå i vägen för ett ökat deltagande och inflytande i standardiseringen.
- Att identifiera ”best practice” och möjliga modeller för ett ökat inflytande från ideella organisationer i standardiseringen.

Följande intresseorganisationer intervjuades (intervjuperson inom parentes):

- **Handikappförbunden** (Ingemar Färm, ordförande, kompletterade text från Mia Ahlgren, mediaexpert)
- **Landsorganisationen** (Sven Bergström, utredare)
- **Naturskyddsföreningen** (Eva Eiderström, chef, Handla Miljövänligt)
- **Sveriges Konsumenter** (Jens Henriksson, internationell sekreterare)
- **TCO/Vårdförbundet** (Stefan Lundberg, förbundsombudsman)

Intervjuundersökningen genomfördes av Westander PR på uppdrag av SSR Konsumentråd. Samtliga intervjupersoner har fått läsa och godkänna sina svar.

1. Nuläget: Intresseorganisationernas deltagande i standardiseringen

Omfattningen av de intervjuade intresseorganisationernas deltagande i standardiseringen varierar kraftigt. Störst engagemang har fackförbunden, där LO och dess medlemsförbund intar en särställning med sitt stora engagemang inom arbetsmiljöområdet. Sveriges Konsumenter intar en mellanställning. Minst engagerade i standardiseringen är i nuläget Naturskyddsföreningen, som endast deltar i en så kallad teknisk kommitté. För listor över aktuella standardiseringsprojekt, se respektive organisations intervjusvar.

Inom LO har den förbundsgemensamma arbetsgruppen för standardiseringsfrågor inom arbetsmiljöområdet (ASTA) funnits sedan 1990. Från och med 2007 blev den gemensam samordningsgrupp även för TCO- och Saco-förbunden. När det gäller förbundens direkta medverkan i olika europeiska arbetsgrupper har den under 2007 utökats något. Mot bakgrund av att framtagande av en Europastandard tar cirka fem år bygger medverkan 2008 till stor del på verksamheten för 2007. År 2008 deltog förbunden i 28 olika tekniska kommittéer och arbetsgrupper på den internationella nivån samt hade 60-talet engagemang i olika tekniska standardiseringskommittéer inom SIS och SEK.

Sveriges Konsumenter bedriver sedan 2005 ett särskilt projekt för att utveckla konsumentmedverkan i standardisering, med stöd av SSR Konsumentråd. Projektet syftar till att:

- Skapa ökad insikt, både i medlemsorganisationerna och utanför dessa, om standardiseringens betydelse för konsumenterna.
- Identifiera standardiseringsprojekt av särskild betydelse för konsumenterna.
- Rekrytera och utbilda lämpliga och intresserade personer till uppdrag som konsumentföreträdare i standardiseringsarbete.
- Stödja konsumentföreträdarna i deras uppdrag.

Sveriges Konsumenter är engagerat i ett tiotal standardiseringsprojekt samt är europeisk representant i Next Generation Networks, ANEC (som representerar konsumentorganisationer från EU- och EFTA-länder i standardiseringen).

Även Vårdförbundet deltar i ett tiotal standardiseringsprojekt inom hälso- och sjukvårdsområdet. TCO deltar även i standardiseringsprojekt för kundkontaktcenter (genom deltagande från Unionen), ergonomi och socialt ansvar.

Handikappförbunden deltar sällan självständigt i standardiseringsprojekt utan deltar oftast i samverkan med medlemsorganisationer eller Hjälpmedelsinstitutet. Handikappförbunden deltar dock i standardiseringsprojektet e-Tillgänglighet sedan januari 2008. Handikappförbundet deltar även som partner, men inte aktivt, i projektet lättöppnade förpackningar. På EU-nivån deltar European Disability Forum (som Handikappförbunden är medlem i) bland annat i ANEC:s arbete.

Naturskyddsföreningen har ansökt om medel för projektavgiften till och deltar i leksaksstandardiseringsgruppen.

2. Historia: Intresseorganisationernas deltagande i standardiseringen

Gemensamt för intresseorganisationerna är att de deltar i ungefär samma standardiseringsprojekt i nuläget som de har gjort tidigare. Intresseorganisationerna anger i likhet med myndigheterna att standardisering är en långsiktig verksamhet och en färdig standard tar ofta flera år att processa fram.

*Personella resurser inom medlemsförbunden styr medverkan. Medverkan har varit omfattande inom byggsektorn tidigare. På Europeanivån handlar standardisering om 10-årsperioder så det sker inte så snabba förändringar vad gäller inriktning. **Sven Bergström, LO***

*TCO/Vårdförbundets lista över standardiseringsprojekt har sett likadan ut en längre tid. Det som tillkommit på senare år är lättöppnade förpackningar och socialt ansvar. Att påverka standarder och i slutändan kraven på den utrustning som upphandlas är en lång resa. Inom TCO/Vårdförbundet har vi ett decennieperspektiv. **Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet***

Sveriges Konsumenter har på senare år valt att lämna ett antal standardiseringsprojekt, bland annat ”Brottsförebyggande genom stadsplanering och byggnadsutformning”, ”Post”, ”Teckenrepresentation och användargränssnitt”, och utredningen ”Standarder som skyddar vid katastrofer”. Sveriges Konsumenter har även fullföljt och avslutat standardiseringsprojekten ”Finansiell planering” och ”Begravningsstjänster”.

Naturskyddsföreningen deltar främst i standardiseringen via Ecos, European Environmental Citizens Organisation for Standardisation, men har även deltagit i standardiseringen av återvinning av däckmaterial. Tidigare har man deltagit i standardiseringen av miljöledningssystem.

*Eventuellt har någon från Naturskyddsföreningen deltagit i standardiseringen av mätmetoder för biologisk mångfald. Naturskyddsföreningen har även efter en ”alert” engagerat sig för att påverka den svenska tekniska kommitténs ståndpunkt gällande en ”candlelight standard” som riskerade att föra in krav på bromerade flamskyddsmedel i olika produkter. **Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen***

Handikappförbunden har bland annat deltagit i projektet ”Design för alla” tillsammans med Handisam och The European Institute for Design Disabilities samt i projekt kring e-inkludering (tillgänglighet till webb, elektronisk kommunikation mm).

*Handikappförbunden har deltagit i bildsymbolprojektet, ett projekt som väckt en hel del diskussion. Bildsymboler är inte lätta att standardisera. **Ingemar Färm, Handikappförbunden***

Ingen heltäckande lista över intresseorganisationernas tidigare deltagande i standardiseringsprojekt bifogas detta dokument. I fallet fackförbunden skulle en sådan bli ohållbart omfattande och sträcka sig flera decennier tillbaka i tiden, i övriga fall saknas personer med tillräcklig överblick bakåt i tiden inom området.

3. Värden med att delta i standardiseringsarbetet

På frågan vilka värden intresseorganisationerna ser med att delta i standardiseringsarbetet för de inte oväntat fram vitt skilda saker. Westander har valt att inte korta ner svaren, utan redovisar dem i stort sett i sin helhet. Anledningen är att vi bedömer att de är centrala för denna strategi och handlingsplan för hur brukarintressena ska främjas i standardiseringen. Exempel på värden som förs fram är bland annat följande:

- Upprätthålla den svenska modellen med trepartssamverkan (LO)
- Bidra med erfarenheter och kunskaper från verkligheten (LO)
- Skapar framförhållning om kommande regler (LO)
- Göra konsumenternas röst hörd (Sveriges Konsumenter)
- Möjlighet för vårdpersonal att påverka sina arbetsverktyg (TCO/Vårdförbundet)
- Hindra dåliga standarder från att tas fram (Naturskyddsföreningen)
- Påverka standarder med utgångspunkt i behoven hos personer med funktionsnedsättning (Handikappförbunden)

Genom att medverka i standardiseringen kan LO bidra till att upprätthålla den svenska modellen med trepartssamverkan. Balansgången är viktig, mellan t.ex. säkerhet och produktivitet – nationellt, inom EU och internationellt. LO kan bidra med erfarenheter och kunskaper från verkligheten, vilket ger en högre

kvalitet i den standardisering som LO medverkar i. Dessutom ger det LO en framförhållning – vi känner till de kommande regler som vi själva är med och utformar. **Sven Bergström, LO**

Sveriges Konsumenter gör allmänt konsumenternas röst hörd i standardiseringen, genom att ställa rätt frågor fungerar man som en katalysator. Ofta handlar standardiseringsprocesser om en kamp mellan motsatta näringsintressen. Standardiseringen främjar inte alltid konkurrens utan kan vara konkurrensbegränsande. Konsumenternas röst kan lösa upp motsättningar mellan näringsintressen och faktiskt bidra till att snabba upp processen. Ibland ställer såklart konsumenternas krav som gör att de tar längre tid. Viss standardisering har en mer direkt konsumentaspekt – t.ex. standarder för användbarhet eller call centers relation till konsumenten. **Jens Henriksson, Sveriges Konsumenter**

Standardiseringen är en möjlighet för vårdpersonalen att påverka sina arbetsverktyg. **Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet**

Naturskyddsföreningen anser att det är betydelsefullt att delta i strategiskt betydelsefull standardisering. Det är bra att delta. Men organisationen kommer aldrig att delta i allt. Naturskyddsföreningen ser deltagandet i standardiseringen mer som ett tvång än en möjlighet. Miljörelsen bör vara där och ropa för att hindra att dåliga standarder tas fram. Att påverka så att bra standarder tas fram kräver långsiktigt arbete. Miljörelsen jobbar kortsiktigt, hjälps åt och delar på jobbet för att upptäcka och stoppa ”dåliga standarder”. Det saknas ”miljöribbor” som upprätthåller en viss nivå på hur miljöfrågan hanteras. Det kan bli riktigt dåligt. **Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen**

Handikappförbunden ser standardiseringsarbetet som en möjlighet att påverka standarder med utgångspunkt i behoven hos personer med funktionsnedsättning. Handikappförbunden har inte detaljkunskapen – utan arbetar alltid i samarbete med dess medlemsförbund. Handikappförbunden skapar legitimitet och kan bidra med ett bredare perspektiv. **Ingemar Färm, Handikappförbunden**

Handikapporganisationer behövs i standardiseringsarbetet för att säkra att standarderna leder till användbara produkter och tjänster för slutanvändare med funktionsnedsättningar. En del standardiseringsorgan tar även kontakt med oss för att bolla standardiseringsfrågor som rör personer med funktionsnedsättningar. **Mia Ahlgren, Handikappförbunden**

4. Trend: ökar eller minskar intresseorganisationernas engagemang

Ur svaren på frågan om intresseorganisationernas engagemang i standardiseringsarbete (mätt i antal projekt, aktiva personer, pengar), ökat minskat eller varit oförändrat de senaste två-tre åren går ingen särskild trend att urskilja. Tre anger att engagemanget är relativt oförändrat (LO, Sveriges Konsumenter, TCO/Vårdförbundet), en att det ökat (Handikappförbundet) och en att det minskat (Naturskyddsföreningen).

Handikappförbundens engagemang i standardiseringen har ökat de senaste två-tre åren. Handikappförbunden deltog inte i standardiseringen för fem år sedan. **Ingemar Färm, Handikappförbunden**

De senaste två-tre åren har engagemanget legat på ungefär samma nivå. Folk byts ut. Det som styr är möjligheterna att få loss personella resurser från förbunden på arbetsmiljöområdet. Det är tuffare tider och man kan alltså säga att engagemanget i standardiseringen ökat relativt andra fackliga frågor. För fyra-fem år sedan var det en liten dipp. Det tar tid att få igång nya på den internationella nivån. De måste ofta både få utbildning i engelska och standardiseringsfrågor. **Sven Bergström, LO**

Sveriges Konsumenters engagemang i standardiseringen omfattar i dag 15 representanter och har ökat fram till för ett år sedan. Sedan har det avstannat. **Jens Henriksson, Sveriges Konsumenter**

Nivån på TCO/Vårdförbundets engagemang i standardiseringsarbetet har varit relativt oförändrad de senaste åren. **Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet**

*Naturskyddsföreningens engagemang i standardiseringsarbetet har minskat. Tidigare deltog Naturskyddsföreningen mer aktivt i både SSR Konsumentråd och Ecos. **Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen***

Handikappförbunden lämnar följande förklaring till deras ökade engagemang:

*Handikappförbundens ökade engagemang beror på att tillgänglighetsfrågorna och användbarhetsfrågorna har kommit i fokus i standardiseringssammanhang. **Ingemar Färm, Handikappförbunden***

Både Sveriges Konsumenter och TCO/Vårdförbundet nämner SSR Konsumentråds begränsade resurser som delförklaring till varför deras standardiseringsarbete inte ökar.

*Sveriges Konsumenter har satsat på standardiseringen och rekryterat aktivt, men sedan halvårsskiftet har SSR Konsumentråd slut på pengar. **Jens Henriksson, Sveriges Konsumenter***

*Svårigheten ligger främst i att hitta folk. SSR Konsumentråds medel är ytterligare en begränsning. Man behöver få loss personal för att kunna få del av SSR Konsumentråds medel – och man behöver medel från SSR Konsumentråd för att kunna finansiera omkostnaderna för den personal man får loss. **Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet***

Naturskyddsföreningen lämnar ”resursbrist” som förklaring till deras minskade engagemang:

*Resursbrist. Naturskyddsföreningen har inte ens tillräckliga resurser för att skapa den överblick som krävs för att kunna fatta strategiska beslut om vilka standarder man ska engagera sig i. **Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen***

5. Intresseorganisationernas standardiseringsarbete 2009

Fyra av fem intervjuade intresseorganisationer avser att öka sitt engagemang i standardiseringen under 2009. Undantaget är Handikappförbunden. De flesta tror på en viss ökning och bland annat Sveriges Konsumenter och Naturskyddsföreningen nämner deras systematiska arbete med att välja ut strategiska standardiseringsprojekt att prioritera.

*LO kommer troligen att växla upp så sakteliga, det lär bli en viss ökning. Vi kommer in på andra typer av standardisering, t.ex. tjänstestandardisering. **Sven Bergström, LO***

*Sveriges Konsumenter avser att fortsätta att öka från dagens 15 representanter engagerade i standardiseringen till 20-25 representanter. Fler representanter än så skulle kräva en större organisation. Redan i dag lägger Sveriges Konsumenter tid på att gå igenom vilka standarder som ska prioriteras, via ISO-COPOLCO och via ANEC. **Jens Henriksson, Sveriges Konsumenter***

*TCO/Vårdförbundet avser att hålla positionerna och öka något. Om Vårdförbundet får till ett samarbete med Sveriges Kommuner och landsting skulle engagemanget kunna öka avsevärt. **Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet***

*Naturskyddsföreningen avser att öka sitt engagemang. Dels har man fått projektmedel från Konsumentverket för deltagande i standardiseringen, dels gör man strategiska insatser kopplat till EuP (Directive 2005/32/EC on the eco-design of Energy-using Products) och riktlinjer för hållbar upphandling enligt EU:s upphandlingsdirektiv. Standardiseringens arbetssätt sprider sig. All miljömärkning är någon form av standardisering och att ta fram lösningar i privaträttsliga organ i konsensus är ofta lättare än att göra det via Kommissionen. Även Japans och EU:s ”Top Runner Program” har handlat om att definiera vad som är bäst – en slags standardisering. **Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen***

Handikappförbunden förklarar sin inställning till standardiseringen på följande sätt:

Standardiseringen är inte ett prioriterat område för Handikappförbunden, men utgör ofta en aspekt på prioriterade områden som tillgänglighet och delaktighet. Standardiserade lösningar är inte alltid bra lösningar. Ingemar Färm, Handikappförbunden

6. Intresseorganisationernas krav för ett ökat engagemang

För att intresseorganisationerna ska kunna öka sitt engagemang krävs i första hand ökade ekonomiska resurser över en längre tid. Flera av de intervjuade personerna betonade vikten av kontinuitet i finansieringen och möjligheten att bevaka standardiseringen så att insatserna kan riktas dit de gör mest nytta. Sveriges Konsumenter och Naturskyddsföreningen betonade att det vore bra om organisationerna fick resurser till ett standardiseringskontor eller kansli. Flera organisationer betonade att de i standardiseringssammanhang är ”vänner och inte fiender” (till exempelvis industri- eller arbetsgivarorganisationer) som kan bidra till en ökad kvalitet på de standarder som tas fram samt till att tiden för framtagande av standarder kortas.

Då detta är en central fråga för handlingsplanen och flera intervjupersoner lämnat utförliga svar redovisas respektive intresseorganisations svar i sin helhet.

För att Handikappförbunden ska vilja/kunna öka sitt engagemang i standardiseringen krävs ökade ekonomiska resurser. Handikappförbunden måste som alla ideella organisationer prioritera hårt och utestänga aktivt engagemang inom vissa områden. Ingemar Färm, Handikappförbunden

Förutom de fasta kostnaderna för medlemskap, deltagaravgifter, översättning och spridning av standarder, så är det resurser för tiden som saknas. Många standardiseringsorganisationer hävdar att handikapporganisationer saknar kompetens och kunskap, men självklart finns det personer som skulle vara kunniga men de har ofta ett arbete. Deltagande i tekniska kommittéer skulle innebära en kostnad vilket förhindrar möjligheterna att hitta rätt representanter. Mia Ahlgren, Handikappförbunden

Personella resurser i förbunden. Sven Bergström, LO

Kontinuerliga resurser. Det är svårt att bygga en standardiseringsverksamhet på projektmedel. Samhällsnyttan med ett ökat deltagande från miljörelsens sida vore stort. Men det finns gränser för vad medlemmarnas avgifter kan täcka. Miljörelsens deltagande i EU-blomman, det gemensamma europeiska miljömärket, betalas av Kommissionen, som även finansierar Ecos. Miljörelsen bör vara med och därför betalar Kommissionen. I Tyskland har miljörelsen ett eget standardiseringskontor som ”speglar” Ecos verksamhet på EU-nivån. I Danmark hade Danmarks Naturfredningsforening tidigare ett femårigt standardiseringsprojekt. I Danmark såg man miljörelsens deltagande som strategiskt viktigt, som en hjälp och inte som en fiende. Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen

Mer resurser personellt och ekonomiskt. Ytterligare lite projekt pengar från SSR räcker inte. 100 000 mer eller mindre gör ingen större skillnad. En reell skillnad kräver ett kansli med projektledare, assistent och en budget på cirka 1,5 miljoner kronor per år. Sveriges Konsumenter har en stor potential i form av folkrelsens kontakter. Med en sådan organisering vore 50 representanter inom standardiseringen ingen omöjlighet. Jens Henriksson, Sveriges Konsumenter

Ett bra samarbete med SKL. I standardiseringssammanhang finns ingen konflikt mellan fackförbundet Vårdförbundet och SKL, arbetsgivarorganisationen. SKL representerar inte industrins intressen. Däremot delar de Vårdförbundets intressen av att framtidens produkter ska bidra till en säker och god vård. Ofta är det samma personer som skulle kunna representera Vårdförbundet eller SKL. Får Vårdförbundet loss en person måste den lokala arbetsgivaren ordna med vikarie. Vårdförbundet skulle kunna hjälpa SKL att hitta personer med rätt kompetens för olika standardiseringsprojekt mot att SKL finansierade deras medverkan. SKL är den enskilt största upphandlaren i Sverige. Lastbilar med material anländer varje dag till t.ex. Huddinge sjukhus. I upphandlingarna hänvisar SKL till olika standarder och de har ett stort intresse

av att påverka utformningen av dessa. Intresset delar de som köpare med brukarna i Vårdförbundet, SKL skulle faktiskt kunna ses som en "megabrukare". Idealiskt vore att sitta ner med SKL och skapa en matris över vårdstandardiseringen för att identifiera gemensamma intressen – för att sedan lägga över ett "sök nät" och gemensamt kartlägga var kompetensen finns. **Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet**

7. Interesseorganisationernas syn på SSR Konsumentråd

Sveriges Konsumenter och TCO/Vårdförbundet är nöjda med deras samarbete med SSR. Sveriges Konsumenter menar att "arbetet fungerar bra inom ramen för resurserna" och "Vårdförbundet har fått de medel man begärt". LO och Naturskyddsföreningen kommenterar båda konsumentrådets brist på pengar som en begränsning. LO framför även kritik mot den centrala roll som Konsumentverket haft historiskt och förordar en bättre balans mellan brukarintressena. LO föreslår även en översyn av arbetsformerna samt betonar vikten av konsumentrådets oberoende gentemot SIS. Den enda organisation som inte är nöjd med det stöd de får från SSR Konsumentråd är Handikappförbunden.

Nej, men samtidigt har handikappförbunden inte själva prioriterat standardiseringsfrågorna. **Ingemar Färm, Handikappförbunden**

Handikappförbunden har sökt och beviljats 25 000 från SSR Konsumentråd för att medverka i den tekniska kommittén TK504. Vi kommer att söka om medel även för 2009. Under 2008 fick Mia Ahlgren som är Handikappförbundens representant i TK504 också resebidrag från SSR:s Konsumentråd för att delta i ett möte i Frankrike där de europeiska standardiseringsorganisationerna CEN/CENELEC och ETSI skulle godkänna slutrapporterna i den första fasen av EU:s mandat 376. (...) Oerhört bra med denna möjlighet samt att bidraget också innehöll ersättning för inläsning. **Mia Ahlgren, Handikappförbunden**

Bristen på pengar är en begränsning. LO får två miljoner och har ansökt om mer, men fått nej. Konsumentverket har historiskt haft en central roll. Kanske borde man se över arbetsformerna. Det bör vara en balans mellan de olika brukarintressena – det bör inte finnas EN huvudaktör. Oberoendet gentemot SIS är också viktigt, brukarintresset bör ha en fristående organisation. **Sven Bergström, LO**

SSR Konsumentråd behövs för att säkra att möjligheten till brukarinflytande finns i standardiseringen. De har gjort ett bra jobb med att få med sig brukarintressena – i år tog resurserna slut redan vid halvårsskiftet. Naturskyddsföreningen har inte ansökt om mycket projektmedel – eftersom man saknar grundfinansiering. **Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen**

I kommentarerna om vad som kan bli bättre lyfter tre av fyra upp långsiktigheten i stödet. Den fjärde lyfter fram att standardiseringen bör föras upp på en mer samhällelig nivå.

Det behövs ett mer långsiktigt och aktivt stöd för att fånga in det engagemang och den kompetens som finns bland engagerade i den ideella sektorn. En del standardisering kräver teknisk kompetens, den finns troligen bland individuella medlemmar till förbunden, men Handikappförbunden har inte prioriterat att plocka fram denna. **Ingemar Färm, Handikappförbunden**

Expertinsatsen och koordinationsresursen måste man fortfarande själv stå för. För fackförbunden (t.ex. LO och TCO) är detta inget problem, men för Naturskyddsföreningen är det ett stort problem. Grundfinansiering behövs för att ha kapacitet att bevaka standardiseringen, det fungerar inte ad hoc. Naturskyddsföreningen kan tänka sig grundfinansiering via SSR Konsumentråd eller direkt via ett regleringsbrev, med medel öronmärkta för deltagande i standardiseringen. **Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen**

Pengarna sinade tidigt i år. Det har inte varit ett problem förut. Bristen på långsiktighet är ett problem. Tilldelningen av resurser till projekt gynnar inte ett långsiktigt arbete. **Jens Henriksson, Sveriges Konsumenter**

*Framför allt bör standardiseringen upp på en mer samhällelig nivå, vilket är på gång genom regeringens skrivelse om standardiseringen och näringsutskottets svar på denna. **Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet***

8. Syn på standardiseringsnätverk i regeringskansliet

I regeringens nya skrivelse om standardisering kan man även läsa följande:

När det gäller arbetsformer finns ett behov av nätverk för olika sektorsfrågor. Dessa nätverk måste kompletteras med övergripande samarbete i Regeringskansliet med deltagande av representanter för de olika departementen. Kontakter mellan det övergripande nätverket och standardiseringens huvudmän i näringslivet, liksom med frivilligorganisationer och andra aktörer är nödvändigt. Regeringen överväger att skapa en fastare struktur för samordningen av standardiseringen.

Citatet ovan lästes upp varpå följande två frågor ställdes till intresseorganisationerna:

- (a) Vilka strategiska frågor anser du att Sverige bör satsa på i dessa nätverk?
- (b) Är du själv, eller någon annan från [organisationen], intresserad av att delta i ett sådant nätverk?

På den första frågan gav intresseorganisationerna högst varierande svar.

*Tillgänglighets- och användbarhetsfrågorna – som i sin tur är förutsättningar för den mer övergripande frågan om delaktighet i samhället. **Ingemar Färm, Handikappförbunden***

*Arbetsmiljöverket har minskat sitt engagemang i standardiseringen, både vad gäller pengar och personella resurser. Både EU-frågorna och säkerhetsfrågorna är viktiga delar i myndigheternas ansvar. Det behövs en bättre medvetenhet från myndigheternas sida om nödvändigheten av att delta i standardiseringen. Vissa har legat sent i startgroparna och inte insett vad de bör delta i standardiseringsarbetet med kommande produkter, tjänster och ledningssystem. Standarderna gäller de facto i Sverige. I instruktionerna till Arbetsmiljöverket står att de ska verka för en säker miljö – vilket innebär att de måste vara med i standardiseringen. De har ett tillsynsansvar. Det är ett kontroversiellt faktum att myndigheterna för att utöva sitt tillsynsansvar och uppfölja sitt uppdrag måste delta i privaträttsliga standardiseringsorganisationer. **Sven Bergström, LO***

*Frågorna bör spegla vad som är på miljöagendan – klimatfrågan, kemikaliefrågan etc. Centralt är att kompetens byggs. I regeringskansliet saknas i dag kunskap om standardisering. Ta exemplet leksaksstandardiseringen. Nya leksaksdirektivet ger förslag till gränsvärden för ingående ämnen. Målen sätts i direktivet. Detaljerna, hur man ska mäta, halterna etc sätts i standarder. De nya gränsvärdena för t.ex. kadmium gäller enbart för vad ett barn får i sig om det suger på en leksak. Det talar inte om totalhalten kadmium. Med andra ord gäller gränsvärdet för hälsoeffekten, inte miljöeffekten. Man skulle behöva skriva direktivet annorlunda för att få med miljöperspektivet. Det kräver dock både kompetens och kontrollmekanismer. **Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen***

*Det finns inget stort behov av allmän samordning. Varje nätverk bör "drivas" av ansvarigt departement. Tydliga sektorsfrågor är bra, typ "IT", "hållbarhet", "användarvänlighet", "tillgänglighet". Små och medelstora företag får gärna engageras i detta. Det viktiga är att myndigheterna rycker upp sitt arbete. Nätverken skulle kunna bidra till benchmarking och till att sprida best practice. Alla frågor där myndigheter har ett myndighetsansvar bör behandlas av regeringskansliet s nätverk – men det får inte skapas onödiga spänningar mellan dessa nätverk och SIS. **Jens Henriksson, Sveriges Konsumenter***

*Det finns inget sådant nätverk i dag och det finns ett behov av fastare strukturer om Sverige som nation ska ha muskler i standardiseringssammanhang. Nätverket är intressant för oss. Vårdområdet är brett och SKL är som upphandlare en jätteaktör. Vården berör socialdepartementet och flera myndigheter och det vore jättebra om departementen samarbetade mer med de olika berörda myndigheterna. **Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet***

Samtliga respondenter svarar ja på frågan om de själva eller någon annan från deras respektive organisation är intresserad av att delta i ett sådant nätverk som beskrivs i regeringsskrivelsen ovan, några med vissa reservationer. Sveriges Konsumenter föreslår att SSR Konsumentråd eller SIS kan ges en samordnande roll för dessa nätverk.

*Ja, om nivån är tillräckligt bra och flera frågor behandlas samtidigt. Ju fler beslut som fattas desto mer intressant. Vi i miljörelsen har begränsade resurser och måste prioritera hårt. **Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen***

*Vi är absolut intresserade. Ska ett "paraply" samordna nätverken kan det vara en ny roll för SSR. Denna skulle även kunna delegeras till SIS, som fungerar ganska bra. **Jens Henriksson, Sveriges Konsumenter***

*Jag eller annan person från LO är sannolikt intresserad av att delta i ett nätverk för parterna på arbetsmiljöområdet. Men det beror på hur det utformas. **Sven Bergström, LO***

9. Interesseorganisationerna och regeringens skrivelse om standardiseringen

I regeringens standardiseringsskrivelse "Standardiseringens betydelse i en globaliserad värld" finns stycken som handlar om samtliga intervjuade interesseorganisationer. Skrivelsens formuleringar om respektive organisation lästes upp för respondenterna. Därefter ställdes följande tre frågor till respondenterna:

- Hur ställer ni er till dessa formuleringar i skrivelsen?
- Har ni vidtagit några åtgärder med anledning av skrivelsen?
- Planerar ni att vidta några (ytterligare) åtgärder med anledning av skrivelsen?

Organisationernas inställning till skrivelsens formuleringar av relevans för respektive organisation redovisas nedan. Svaren tar upp vitt skilda frågor och aspekter.

*Det är bra att tillgänglighetsfrågor är i fokus. Strategier och samarbete kring tillgänglighetsfrågor är bra. Vi är inga tekniker utan kan bidra med att föra fram våra medlemmars olika behov av lösningar. Men finns det en teknisk kommitté för övergripande arbete med tillgänglighetsfrågan? Hjälpmedelsstandardiseringen är jättebra. Men det finns en inneboende konflikt mellan standardisering och individens anpassningskrav. Enskilda personer kan vilja ha en annan lösning än den standardiserade. Standardisering är ju i sig inte någon garanti för kvalitet. Standardisering handlar ju om att komma överens om vissa gemensamma regler/utformningar/praktiska lösningar etc. I vissa fall kan standardisering fungera som den minsta gemensamma nämnaren eller plattformen t ex på IT-området. Det är bra för då kan man bygga vidare med individuella anpassningar. Men en standard kan också innebära lösningar vid vissa utformningar, som kan hindra eller motverka individuella anpassningar. Det är viktigt att diskutera den balansgången inför varje standardisering. **Ingemar Färm, Handikappförbunden***

*Detta är en väl genomarbetad text som ger en bra bild av hur det ser ut. Delar av texten är hämtad från 10-årsutvärderingen av New Approach, delar av den kommer från ett remissvar från 1989. LO står fortfarande för formuleringarna. Facklig medverkan är nödvändig och omständigheterna kräver ett större statligt engagemang. Det är ett grundläggande argument för LO:s medverkan. **Sven Bergström, LO***

*De är korrekta. Går man in på slutet av en standardiseringsprocess kan man bara stoppa den. Ska man ta tillvara på möjligheterna till att bidra till att skapa bra standarder måste man delta från början. **Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen***

Det är en god kort sammanfattande bild, men det finns mycket mer att säga. Vi saknar VARFÖR det är viktigt för Konsumentverket och ideella organisationer att vara där. Skrivelsen är lite fattig på

engagerande formuleringar. Det finns ett stort behov och jag saknar glöden. **Jens Henriksson, Sveriges Konsumenter**

Vårdförbundets verksamhet faller under Medical Device direktivet, som tar över maskindirektivet. Detta ställer krav på att en produkt ska vara säker och att de produkter som lever upp till gällande standarder anses leva upp till direktivet. **Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet**

Naturskyddsföreningen är den enda organisation som uppger att man vidtagit några åtgärder med anledning av regeringens skrivelse om standardisering. Övriga organisationer har inte vidtagit några åtgärder utöver de som vissa medverkat till via deras engagemang i SSR Konsumentråd. Naturskyddsföreningen är också den enda organisation som uppger att man planerar att vidta ytterligare åtgärder med anledning av skrivelsen.

Naturskyddsföreningen har ansökt om resurser för koordination så att man kan identifiera var man bör delta. Naturskyddsföreningen har skickat in ytterligare en ansökan. Vi lär inte se någon effekt på ett år. Egentligen är Bra Miljöval en reaktion på standardiseringens tröghet. Det behövs reformer. Miljörörelsen har samma problem som småföretagen med standardiseringen, som tyvärr ofta är ett forum för storföretag. **Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen**

Handikappförbunden hade inte hört talas om skrivelsen innan det att den nämndes i intervjun.

Nej. Jag kände inte till skrivelsen tidigare. Den har inte marknadsförts aktivt gentemot till exempel Handikappförbundens styrelse. Annars skulle styrelsen ha diskuterat den. **Ingemar Färm, Handikappförbunden**

LO kommenterar i likhet med Sveriges Konsumenter avsaknaden av engagemang i skrivelsen.

Nej, det är en bra beskrivning av hur det ser ut. Det som saknas är engagemanget. Man borde ta en mer offensiv policy framåt. Vi borde höja den svenska profilen i standardiseringsfrågorna – med intressenterna, SME och myndigheterna. **Sven Bergström, LO**

10. Intresseorganisationerna om kostnaderna för standarder

Frågan som ställdes var: "Försäljning av färdiga standarder finansierar delar av standardiseringsarbetet. Ser du den ibland höga kostnaden för standarder som ett problem?" Svaret från samtliga intresseorganisationer var ja, den höga kostnaden för standarder är ett allvarligt problem. Organisationerna lämnade olika förklaringar till varför det är ett allvarligt problem.

Handikappförbunden lyfte fram att det faktum att endast standarder som man bedömer kan hitta köpare tas fram innebär att många viktiga standarder aldrig tas fram.

Ibland finns det saker som många är intresserade av att standardisera, men det kostar pengar och någon måste i slutändan vara beredd att betala för standarden vilket är ett stort problem. Viktiga standardiseringsprojekt blir inte av på grund av den anledningen. **Ingemar Färm, Handikappförbunden**

LO lyfte fram rättsaspekter samt Arbetsmiljöverkets möjligheter till marknadskontroll.

I praktiken blir standarder ofta rättshandlingar. För att visa att man uppfyller direktivens krav måste man visa att man lever upp till standarderna. Rättsakter bör man få tillgång till utan kostnad. Arbetsmiljöverket har inte råd att ge sina inspektörer alla relevanta standarder, vilket gör att de inte kan kontrollera det de ska. Många företag hänvisar i allt högre utsträckning till standarder, för att minska sin administrativa börda, och den som vill veta vad som står i standarden måste betala för att få ut den. Generella säkerhetsstandarder bör finnas att hämta gratis på EU:s webbplats – de är redan en del av rättsystemet och namnen på dem publiceras i Official Journal. **Sven Bergström, LO**

Naturskyddsföreningen poängterade att standarder man vill ska användas bör vara mer tillgängliga.

Det vore klokt med mer tillgängliga standarder. Är de bra så vill man ju att de ska användas och spridas!
Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen

TCO/Vårdförbundet lyfte liksom LO fram rättsaspekter, men förde även fram praktiska problem samt exemplifierade hur dyrt det kan vara att köpa standarder inom vårdområdet.

Vårdförbundet tar t.ex. i andra sammanhang fram informationsskrifter i vilka man citerar ur Arbetsmiljöverkets skrifter. Vårdförbundet kan inte på samma sätt citera ur en standard. Först måste man i så fall köpa standarden, sedan måste man hålla sig inom citaträtten och ange källan, då standarden är upphovsrättsligt skyddad. Det gör att man endast i ytterst begränsad utsträckning kan marknadsföra standarder.

Vill man t.ex. få grepp på vårdstandarderna som omgärdar gas så behöver man betala cirka 10 000 kronor för hela paketet (en standard kostar 3-400 kronor styck). Därför är det svårt att veta vad som gäller för den som inte har pengarna. Idealt vore att standarder var en fri nyttighet. Då skulle fler läsa och tycka om dem än nu. **Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet**

Sveriges Konsumenter ansåg att åtminstone vissa standarder borde släppas fria.

11. Intresseorganisationerna om standarder på svenska

Frågan ”Ser du det faktum att få standarder är tillgängliga på svenska som ett problem?” delar upp intresseorganisationerna i två läger. Det ena lägret ser inte problemet (Handikappförbunden, Naturskyddsföreningen och TCO/Vårdförbundet), det andra anser att åtminstone ”viktiga standarder” som är rättsakter bör översättas till svenska (LO och Sveriges Konsumenter).

Nej, jag har i alla fall inte hört att man diskuterat detta som ett problem. Men jag vet inte säkert.
Ingemar Färm, Handikappförbunden

Egentligen inte. De flesta inom Vårdförbundet, i alla fall de yngre, läser engelska tämligen bra. Risker med översättningar är alltid att det kan bli felaktigheter eller glidningar i betydelse. Jämför t ex begreppen strålkastare och spotlight. Det svenska begreppet fokuserar på det som ”kastar i väg” strålen medan det engelska begreppet fokuserar på det ”punktljus” som uppstår i andra änden, dvs den yta som ljusstrålen projiceras på. **Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet**

Nej, i så fall är det ett jobb för engelskundervisningen i skolan. Vi har en global situation. **Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen**

Åtminstone bör standarder som berör stora grupper (t.ex. arbetstagare) finnas tillgängliga på svenska. I dag avgör den tekniska kommittén om en standard översätts eller inte. Det som avgör är hur många som kan tänkas vilja köpa den, om kommittén kan räkna hem kostnaden för översättning. Mer övergripande överväganden vore lämpligt. Standarder som är rättsakter bör självklart finnas tillgängliga på svenska. Men alla smala standarder inom expertområden behöver inte översättas till svenska. **Sven Bergström, LO**

Ja, allt viktigt borde vara översatt till svenska. Men Sverige är väldigt anglofierat och oftast är det inte ett problem med standarder på engelska. **Jens Henriksson, Sveriges Konsumenter**

12. Intresseorganisationernas syn på myndigheternas roll

Intresseorganisationerna fick även svara på frågan ”I vilka frågor/områden ser du det som mest angeläget att myndigheter inom [intresseorganisationens] verksamhetsområde går in i standardiseringen?”. I svaren kan man bland annat läsa följande om myndigheterna:

- De bör engagera sig i tjänstesektorn.
- De bör ha ett tydligt politiskt mandat.
- De bör förhandla tufft, inte sitta passiva.

Tillgänglighetsfrågorna och användbarhetsfrågorna är centrala då de påverkar möjligheten till delaktighet i samhället. Det är ett brett område som omfattar allt från enskilda produkter till kommunikationslösningar. Ingemar Färm, Handikappförbunden

Tjänstesektorn. Den är relevant för Arbetsmiljöverket och Konsumentverket, även andra myndigheter kan bli aktuella. Miljöfrågorna. De är relevanta för bland andra Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket. Sven Bergström, LO

Konsumentverket har deltagit och gjort ett utmärkt arbete med t.ex. leksaksstandardiseringen. Men jag har också suttit med i möten där Naturvårdsverkets representant suttit tyst. Standardisering är ibland tuffa förhandlingar. Man måste vara duktig och kunnig. Men framför allt måste man våga säga något, stå för något, vilja något. Man kan inte gå in i standardiseringen och vara neutral. De myndighetsrepresentanter som deltar måste därför ha ett tydligt mandat. Annars kan inte t.ex. en lägre tjänsteman göra en skillnad. Det krävs stöd från myndigheten för att våga ta konfrontationer. Kanske krävs det att man tar ett politiskt grepp på standardiseringen för att myndigheterna ska kunna göra ett bra jobb. Eva Eiderström, Naturskyddsföreningen

Produktsäkerhetsfrågorna och hållbarhetsfrågorna. Elsäkerhetsverket, Konsumentverket, Riksskatteverket – ja staten har ett enormt stort behov av att delta. Svenska statens aktörer har sett styvmoderligt på standardiseringens möjligheter på miljöområdet. Ibland tar man till och med fram riktlinjer för sådant som redan regleras i standarder. Jens Henriksson, Sveriges Konsumenter

De myndigheter som är verksamma inom Vårdförbundets verksamhetsområde är Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket och Statens strålskyddsinstitut. (...) I första hand är det Läkemedelsverket som kontrollmyndighet för medicinteknisk standardisering som bör ges medel för utökad engagemang i standardiseringen. Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet

13. Övriga kommentarer från intresseorganisationerna

Som avslutande fråga i intervjuerna ombads respondenterna besvara följande fråga: ”Syftet med denna intervju är att hämta in ett underlag för framtagandet av en svensk strategi och handlingsplan för hur brukarintresset (konsument-, arbetstagar- och miljöintresset) ska tas tillvara i standardiseringen. Är det något utöver vad du sagt hittills som du vill tillföra?”. Kommentarererna redovisas nedan i sin helhet.

När det gäller de särskilt viktiga strategiska EU-mandaten är det oerhört viktigt att vi kan delta och att vi kan engagera medlemsförbunden i frågorna. EU finansierar ett projekt som kallas USEM för att försöka få fler deltagare från handikapporganisationer med i standardiseringsprojekt, med särskild inriktning på arbetet med mandat 376 om e-tillgänglighet. Projektledaren Thijs Soede har tryckt på vikten av att det ska vara deltagare som har en förankring i handikapporganisationer och inte enskilda individer. Sverige deltar inte projektet, men förhoppningsvis kommer det lärdomar från projektet som vi kan ha nytta av. Mia Ahlgren, Handikappförbunden

Det är viktigt att representanter för den svenska regeringen deltar i framtagandet av harmoniserade säkerhetsstandarder på EU-nivån. Regeringen bör bland annat elda på för standarders ökade tillgänglighet för småföretag. Nationella standardiseringsorgan måste få in pengar. Men i dag råder närmast en priskartell som håller uppe priserna på standarder. Ökad tillgänglighet för standarder är önskvärt och Kommissionen borde ta sitt ansvar för att få fram en lösning på finansieringen. Sven Bergström, LO

I första hand är det viktigt med en strategi som besvarar ett antal viktiga frågor. VAD är prioriterat? VAD vore det bästa stödet för det ideella inflytandet i standardiseringen? HUR ska detta stöd organiseras? VILKA RESURSER krävs för att uppnå ett större inflytande? SSR Konsumentråd gör ett bra jobb,

men det är inte givet att strukturen med SSR/SSR Konsumentråd är det optimala ramverket eller att de resurser som ges i dag förslår. **Jens Henriksson, Sveriges Konsumenter**

Det behövs en nationell standardiseringsstrategi, helst antagen av riksdagen. När det gäller en strategi och handlingsplan för brukarintresset i standardiseringen är det viktigt att problematisera/definiera själva begreppet "brukare". Vem är brukare? Är det sjuksköterskan, eller är det Stockholms läns landsting (en "mega brukare")? SKL är en intressant brukare, och samarbete mellan brukarorganisationen Vårdförbundet och megabrukaren SKL i standardiseringsfrågan skulle kunna ses som en viktig aspekt av FAS-avtalet mellan parterna.¹ **Stefan Lundberg, TCO/Vårdförbundet**

14. Sammanfattande kommentar

Intresseorganisationer arbetar i mycket olika hög grad med standardisering. Mest arbete utför fackförbunden, där LO och dess medlemsförbund intar en särställning med sitt stora engagemang inom arbetsmiljöområdet. Sveriges Konsumenter intar en mellanställning. Minst arbete med standardisering utför Naturskyddsföreningen. Intresseorganisationerna deltar i nuläget i ungefär samma standardiseringsprojekt som de senaste åren, standardisering är en långsiktig verksamhet. Det går inte att säga om trenden är att organisationerna ökar eller minskar sitt arbete med standardisering.

För att intresseorganisationerna ska kunna öka sitt engagemang krävs i första hand ökade ekonomiska resurser över en längre tid. Bristande kontinuitet i finansieringen och möjligheter att bevaka standardiseringen så att insatserna kan riktas dit de gör mest nytta upplever flera organisationer stå i vägen för ett ökat deltagande och inflytande i standardiseringen. Tidigare studier visar även att intresseorganisationer som vill få ett reellt inflytande i standardiseringen bör delta under hela standardiseringsprocessen, inte hoppa in sporadisk i projekten.²

Sveriges Konsumenter bedriver sedan 2005 ett särskilt projekt för att utveckla konsumentmedverkan i standardisering, med stöd av SSR Konsumentråd. Projektets syftar till att:

- **Skapa ökad insikt, både i medlemsorganisationerna och utanför dessa, om standardiseringens betydelse för konsumenterna.**
- **Identifiera standardiseringsprojekt av särskild betydelse för konsumenterna.**
- **Rekrytera och utbilda lämpliga och intresserade personer till uppdrag som konsumentföreträdare i standardiseringsarbete.**

¹ FAS står för Förnyelse - Arbetsmiljö - Samverkan. Det är ett centralt avtal som slutits mellan Sveriges Kommuner och Landsting och fackliga organisationer inom den kommunala sektorn. Parternas förhoppning är att lokala arbetsgivare och fack nu ska teckna egna FAS-avtal. Utifrån FAS kan arbetsgivare, fackliga organisationer och medarbetare tillsammans arbeta för en väl fungerande verksamhet och en bra arbetsmiljö i livets alla skeden. Syftet är att göra hälsa och arbetsmiljö till en naturlig del av verksamhetsutvecklingen och i det dagliga arbetet. Jämställdhet och mångfald är en självklarhet. Avtalets intention är att bättre ta tillvara medarbetarnas kompetens. Det leder till större delaktighet och engagemang. Hälsa och arbetsmiljöfrågor ska hanteras på rätt nivå, så nära de som berörs som möjligt. Som stöd till lokalt arbete i kommuner, landsting och regioner finns ett dialogverktyg riktat till arbetsplatserna. Det finns också verktyg för planering av arbetsmiljöutbildningar och upphandling av företagshälsövård. Källa:

<http://www.skl.se/artikel.asp?C=4993&A=49883>

² "Green Wishes to Standardization"(2004), slutrapport från Danmarks Naturfredningsforenings fleråriga standardiseringsprojekt. Se http://www.ecostandard.org/priorities.php?detail=on&prio_id=36&priocat=19

- **Stödja konsumentföreträdarna i deras uppdrag.**

Sveriges Konsumenters medverkan i standardiseringen har ökat på senare år och det projekt som beskrivs ovan visar hur brukarorganisationers inflytande kan ökas i standardiseringen.

Ytterligare ett exempel på ”best practice” är ASTA – de tre fackliga centralorganisationernas omfattande standardiseringssamarbete inom arbetsmiljöområdet.³

Exempel på ”best practice” från andra länder är den tyska miljörelsens standardiseringskontor, som speglar arbetet i CEN, samt Danmarks Naturfredningsforenings femåriga standardiseringsprojekt som bland annat resulterade i skriften ”Green Wishes to Standardization” (2004).⁴

---

³ Se t.ex. rapporten ”Arbetsmiljö, standardisering och EU” (2006)
[http://www.lo.se/home/lo/home.nsf/unidView/31D91383E7082595C12572370039D629/\\$file/Arbetsmiljo,%20standardisering%20och%20EU.pdf](http://www.lo.se/home/lo/home.nsf/unidView/31D91383E7082595C12572370039D629/$file/Arbetsmiljo,%20standardisering%20och%20EU.pdf)

⁴ Se <http://www.bund.net>